

Datum: _____

1. Katero gorovje je najvišje v Evropi?
2. Kje in kdaj so v SLO odkrili živosrebrov rudnik?
3. Kam uvrščamo ajdo?
4. Kaj so brižinski spomeniki?
5. V katerih cerkvah praznujejo Božič?
6. Zakaj je Oda radosti tako znana?
7. Kdo je napisal Odo radosti?
8. Povejte še ostali dve imeni za človeško ribico.
9. Zakaj je močeril dvoživka?
10. Kaj praznujemo 25. Junija?
11. Kateri državni praznik je povezan z dnevom državnosti?
12. Kako imenujemo spodnji dom parlamenta Slovenije?
13. Kaj so faksimile?
14. Po kom so Julijske Alpe dobile ime?
15. Kdaj je nastala zveza NATO?
16. Kaj je naloga ombudsmana?
17. Katera dva plebiscita sta pomembna za Slovence?
18. Edine delujoče slovenske soline so.....
19. Kje se je rodil in kje je umrl Primož Trubar?
20. Kako se imenujeta prvi slovenski knjigi?
21. Kaj je veto?

ALPE so gorski sistem v osrednji Evropi, ki se razteza v 1.200 km dolgem loku med Genovskim zalivom in reko Donavo pri Dunaju. So najvišje in najbolj gosto poseljeno gorovje Evrope. Alpe zavzemajo površino približno 200.000 km², na njihovem območju pa prebiva okoli 20 milijonov ljudi. Število prebivalcev se spreminja skozi letni čas, saj je za Alpe značilna sezonska in turistična poselitev v višjih predelih. Tu se nahajajo večje bolj ravne površine, ki služijo kot poletni pašniki in nemalokrat kot zimska smučišča.

Gorovje leži na poti med osrednjo ter južno Evropo, zaradi česar ima zgodovinski pomen zlasti kot tranzitna pot. Alpe so gospodarsko pomembne kot stičišče turizma, kmetijstva, gozdarstva, pridobivanja električne energije

Navadna ajda: uvrščamo jo med žita, čeprav botanično ne spada med trave (Poaceae), kamor spada večina ostalih žit. Pri ajdi uporabljamo predvsem njena semena, iz katerih z luščenjem naredimo ajdovo kašo, z mletjem pa ajdovo moko. Ajdovo kašo uživamo kuhano (kot prikuho) ali pečeno (podobno kot rižev narastek).

Iz ajdove moke pripravljamo žgance, kruh, štruklje, rezance, palačinke (ruski kvašeni blini in francoske galette), biskvite in druge jedi.

Brižinski spomeniki so najstarejši znani ohranjeni zapisi v slovenščini in najstarejši latinični zapis v kateremkoli slovanskem jeziku. Nastali naj bi v obdobju med letoma 972 in 1039. Odkrili so jih leta 1806 v Bavarski državni knjižnici v Münchnu, vezane v pergamentnem zborniku, ki je leta 1803 prišel tja iz Freisinga. Ime so dobili po tem bavarskem mestu (starinsko slovensko Brižinje),

Bóžič je tradicionalni praznik v cerkvenem koledarju, ki ga v katoliških, protestantskih in v večini pravoslavnih Cerkva praznujejo 25. decembra kot spomin na rojstvo Jezusa Kristusa, čeprav natančen datum njegovega rojstva ni znan.

LUDWIG VAN BEETHOVEN, (*16. ali 17. december 1770, Bonn, - 26. marec 1827, Dunaj) je nemški skladatelj in eden najpomembnejših predstavnikov **klasicizma**. Leta 1795 je debitiral kot pianist z lastnim klavirskim koncertom v C-duru in izdal prva dela. Do leta 1800 je pisal predvsem za klavir, nato je sledilo obdobje simfonij. Del četrtega stavka Beethovnovne simfonije **Oda radosti** je uporabljen kot evropska himna. Proti koncu življenja je oglušel, vendar je tudi takrat napisal nekaj simfonij.

Človeška ribica, tudi **močeril** ali **próteus** (znanstveno ime ***Proteus anguinus***) je dvoživka, ki živi v podzemnih vodah Dinarskega krasa od porečja reke Soče pri Trstu v Italiji, preko južne Slovenije in jugozahodne Hrvaške do Hercegovine. Je edini evropski predstavnik družine močerilarjev (Proteidae), edini predstavnik rodu Proteus in edini jamski vretenčar v Evropi. Preostalih šest predstavnikov družine uvrščamo v rod Necturus. Živijo na vzhodu ZDA, kjer naseljujejo površinske vode. Proteus je simbol slovenske naravne dediščine. Podoba človeške ribice prispeva velik del k prepoznavnosti Postojnske jame, kar Slovenija že dolgo izkorišča za promocijo izobraževalnega turizma v Postojni in drugih delih slovenskega Krasa. Turistična ponudba Postojnske jame tako vključuje tudi ogled Vivarija Proteus, ki predstavlja različne aspekte jamskega življenja.

Dan državnosti, slovenski državni praznik, praznujemo 25. junija. Ta dan je v Sloveniji dela prost dan. Ta dan obeležujemo spomin na 25. junij leta 1991, ko je Slovenija formalno postala neodvisna.

Dan samostojnosti in enotnosti je državni praznik v Sloveniji, ki se ga praznuje 26. decembra; je dela prost dan.

Ta dan obeležuje razglasitev rezultatov plebiscita 26. decembra 1990 (plebiscit je potekal 23. decembra 1990), na katerem je od 93,2 odstotkov udeleženih volivcev na vprašanje »*Ali naj Slovenija postane samostojna in neodvisna država?*« *odgovorilo pritrdilno* (tj. 88,5 odstotka vseh volivcev), s čimer se je začela osamosvojitve Slovenije.

Državni zbor (parlament) je najvišje zakonodajno telo Republike Slovenije. Sestavlja ga 90 poslancev, ki so izvoljeni vsaka štiri leta z neposrednim glasovanjem, med njimi po en poslanec italijanske in madžarske manjšine. Je spodnji dom Parlamenta Slovenije.

FAKSIMILE je natančen, navadno fotografski posnetek rokopisa, tiska.

Interpelacija je parlamentaren izraz za z ustavo določen institut parlamentarne kontrole nad delovanjem vlade ali posameznega ministra. S tem institutom parlament vpliva na način dela izvršilne oblasti. V interpelaciji namreč parlament lahko zastavi formalna vprašanja (ponavadi na posebnih sejah o interpelaciji), vlada ali posamezni minister pa mora na vprašanja odgovoriti in s tem opravičiti svojo politiko. Državni zbor lahko nato poda usmeritve za nadaljnje delo v obliki posebej sprejetih sklepov. Po končani razpravi o interpelaciji se lahko vloži tudi predlog za glasovanje o nezaupnici vladi oz. ministru.

Júlijske Álpe ali Júlijci so najobsežnejša in najvišja gorska skupina v Sloveniji. So v južnem in vzhodnem delu pogorja Alp in predstavljajo del Južnih Apneniških Alp. Ležijo v severozahodni Sloveniji in v severovzhodni Italiji, ime pa so dobile po Gaju Juliju Cezarju. Njihov najvišji vrh, ki je obenem tudi najvišji vrh Slovenije, je Triglav s 2864 metri, drugi vrh po višini pa je italijanski Montáž (2753 m). Večina Julijskih Alp je vključena v Triglavski narodni park. Delimo jih na Vzhodne in Zahodne Julijske Alpe.

je organizacija severnoatlantskega sporazuma ali tudi Severnoatlantska pogodbeni zveza (angleško *North Atlantic Treaty Organisation*; kratica NATO) je mednarodna vojaško-politična organizacija držav za sodelovanje na področju obrambe, ki je bila ustanovljena leta 1949.

OMBUDSMAN (angl.) ima nalogo zaščititi Evropejce pred nedelovanjem ali zlorabami administracije EU ustanov. Uvedel ga je Evropski parlament leta 1995, ta ga tudi izvoli za dobo petih let.

Plebiscit je glasovanje prebivalstva na kakem ozemlju o priključitvi le-tega določeni državi ali o razdružitvi od nje. Najbolj znana plebiscita pri nas bila koroški plebiscit leta 1920, po katerem je Koroška pripadla Avstriji ter plebiscit leta 1990, s katerim so se prebivalci Slovenije odločili za samostojno državo.

Soline so prostor ob morju, ki je urejen za pridobivanje soli poleti iz morske vode. Sestavljajo jih solna polja, kanali, bregovi s kamnitimi zidovi, zapornice, solinske hiše, poti mostovi, črpalke ... Nudijo zatočišče številnim živalim, saj v solinah najdemo raznovrstne ekosisteme, kot so poloj, slana trata, slana mlaka, somorno močvirje.

Sečoveljske soline so edine delujoče slovenske soline, ki se raztezajo na približno 650 ha površine ob ustju reke Dragonje pri Sečovljah na meji s Hrvaško. Geografsko gledano so najsevernejše soline v Sredozemskem morju. Nastale so v karolinški dobi, prvič so bile omenjene leta 804.

Primož Trubar, slovenski protestanski duhovnik, pisatelj, prevajalec. Rodil se je 9. junija 1508, v Raščici pri Velikih Laščah, Slovenija. Umril je 28. junija 1586, v Derendingnu, Nemčija. Njegova dela:

Trubar je objavil 22 knjig v slovenskem jeziku, 2 v nemščini. Najbolj pomembne knjige v slovenščini so:

- KATEKIZEM, ABECEDNIK (1550/51)
- prvi slovenski knjigi - Catechismus in der windischen Sprach in Abecedarium sta bili prvotno natisnjeni v gotici, kasneje tudi v latinici. Knjigi izšli v Tuebingenu, avtorjev psevdonim Rodoljub ilirski.

Veto je pravica osebe (na primer predstavnika države), da lahko z ugovorom, nasprotovanjem prepreči sprejem, izpolnitev zakona ali sklepa.

Živosrebrov rudnik

Leta 1490 so v Idriji odkrili bogato nahajališče **živega srebra**. Nastal je živosrebrov rudnik. V naslednjih desetletjih so rudarji izkopali globoke jaške; o njih poroča tudi Valvasor. Do 1. svetovne vojne je bila Idrija tudi po zaslugi rudnika eno najpomembnejših slovenskih kulturnih žarišč. Od rudarstva so živeli skoraj vsi Idrijčani in okoličani. Ker je potreboval rudnik tudi veliko jamskega lesa, je veliko ljudi živelo od sekanja in plavljenja drv in hlodov; pomagali so si z zapornicami – klavžami. Rudnik je postal leta 1575 avstrijska državna last, Idrija pa upravno samostojno naselje. Rudnik je doživel največji razcvet v 2. polovici 18. stoletja. Znameniti živosrebrov rudnik, ki je bil drugi največji na svetu, so po 500 letih delovanja zaprli.

Proizvodnja se je po letu 1970 zmanjšala zaradi manjšega odstotka živega srebra v rudi iz novjših najdišč in ker so začeli živo srebro nadomeščati z drugimi, manj strupenimi materiali. Danes je na ogled najstarejši del rudniškega podzemlja – Antonijev rov iz leta 1500, podzemna kapela sv. Trojice, edini tovrsten sakralni objekt v Sloveniji, in jašek Frančiške (1792) – muzej starih rudniških strojev. V njem je na ogled tudi kamšt, tj. črpalka za dviganje vode iz rudnika (1790). Za jaškom Frančiške je zavarovana in obnovljena rudarska hiša iz 19. stoletja; rudarskih hiše so bile velike, večnadstropne, ometane in beljene zgradbe, v katerih je živelo več družin.

